AMERIKA QO‘SHMA SHTATLARI VA O‘ZBEKISTONDA FARMATSEVTIKA SIYOSATINING ISLOHOTLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Iskandarov Nurmamat Samandarovich
Mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Amerika Qo‘shma Shtatlari va O‘zbekiston Respublikasida farmatsevtika siyosatini takomillashtirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, dori vositalarini ro‘yxatdan o‘tkazish tizimi, GMP standartlari, innovatsion texnologiyalar va xalqaro hamkorlik masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, Hindistonning Avantika Medex Pvt Ltd kompaniyasi hamda O‘zbekistonning Shifokor-82 AJ va Shining Impex AJ korxonalarining ko‘p yillik tajribasi va farmatsevtika bozoridagi o‘rni yoritiladi.*

Kalit so‘zlar: *Farmatsevtika siyosati, FDA, GMP, innovatsiya, AQSh, O‘zbekiston, farmatsevtika bozori, eksport, farmakovigilans, dori vositalari.*

Kirish

Farmatsevtika sanoati strategik tarmoqlardan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda dunyo davlatlari, ayniqsa AQSh va O‘zbekiston, ushbu yo‘nalishda keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. COVID-19 pandemiyasi farmatsevtika sanoatining davlat xavfsizligi va aholi salomatligidagi ahamiyatini yana bir bor isbotladi. Shu sababli ilmiy tadqiqotlar, innovatsion texnologiyalar va mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish ustuvor yo‘nalishga aylandi.

Amerika Qo‘shma Shtatlarida farmatsevtika siyosati

AQSh dunyodagi eng yirik farmatsevtika bozoriga ega mamlakat hisoblanadi. Mamlakatda FDA tomonidan dori vositalari ustidan qat'iy nazorat olib boriladi. Har bir preparat bir necha bosqichli klinik tadqiqotlardan o‘tkaziladi. Biologik preparatlar, gen terapiyasi va sun’iy intellekt asosida ishlab chiqilayotgan preparatlar AQShning farmatsevtika sohasidagi yetakchiligini ta’minlamoqda. Elektron retsept tizimi, farmakovigilans va raqamli monitoring tizimlari dori vositalari xavfsizligini oshirishga xizmat qilmoqda.

O‘zbekistonda farmatsevtika siyosatidagi islohotlar

O‘zbekistonda farmatsevtika sanoatini rivojlantirish bo‘yicha qator davlat dasturlari qabul qilindi. GMP standartlarini joriy etish, farmatsevtika klasterlarini tashkil qilish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash va eksport salohiyatini oshirish bo‘yicha muhim ishlar amalga oshirilmoqda. Mahalliy ishlab chiqarishning rivojlanishi importga qaramlikni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Xalqaro hamkorlik va korxonalar tajribasi

Hindistonning Avantika Medex Pvt Ltd kompaniyasi hamda O‘zbekistonning Shifokor-82 AJ va Shining Impex AJ korxonalari farmatsevtika sohasida 30 yildan ortiq vaqt davomida faoliyat yuritib kelmoqda. Ushbu davr mobaynida 10 ming nafargacha xodim va mutaxassislar ushbu korxonalar orqali ish faoliyatini olib borgan. Kompaniyalar

farmatsevtika mahsulotlarini ishlab chiqarish, import qilish, distribyutsiya qilish va logistika tizimlarini rivojlantirishda katta tajriba to‘plagan. Ayniqsa Hindistonning farmatsevtika bozoridagi ilg‘or tajribalarini O‘zbekiston bozoriga olib kirishda Avantika Medex Pvt Ltd muhim o‘rin egallaydi.

Innovatsion texnologiyalar va sun’iy intellekt

Sun’iy intellekt dori vositalarini yaratish jarayonini tezlashtirmoqda. Molekulalarni modellashtirish, klinik tadqiqotlarni optimallashtirish va logistika tizimlarini boshqarishda zamonaviy algoritmlar keng qo‘llanilmoqda. Robotlashtirilgan ishlab chiqarish liniyalari esa inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, AQSh va O‘zbekiston tajribasi farmatsevtika siyosatidagi islohotlarning ilm-fan, innovatsiya va xalqaro hamkorlik bilan chambarchas bog‘liqligini ko‘rsatmoqda. Kelgusida sun’iy intellekt, biologik texnologiyalar va raqamli boshqaruv tizimlari farmatsevtika sanoatining asosiy rivojlanish omili bo‘lib qoladi. Avantika Medex Pvt Ltd, Shifokor-82 AJ va Shining Impex AJ kabi tajribali korxonalar esa ushbu rivojlanishning muhim ishtirokchilari hisoblanadi.

1. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

2. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

3. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

4. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

5. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

6. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

7. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh

tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

8. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

9. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

10. Farmatsevtika siyosatini rivojlantirishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik, GMP standartlari va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. AQSh tajribasi innovatsion rivojlanishga asoslangan bo‘lsa, O‘zbekiston tajribasi ishlab chiqarishni kengaytirish va aholini sifatli dori vositalari bilan ta’minlashga qaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

WHO Pharmaceutical Innovation Report, Geneva, 2022.
FDA Annual Report, Washington, 2023.
OECD Innovation in Healthcare Report, Paris, 2021.
O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi materiallari.
GMP Guidelines, European Commission, 2021.
Farmatsevtika bozorida innovatsion rivojlanish istiqbollari maqolasi.